આસો સુદ ૯, બુધવાર તા. ૧૪-૧૦-૧૯૬૪
શ્રી તારણસ્વામી દ્વારા રચિત શ્રાવકાચાર, ગાથા-૪૩, ૪૫, ૪૯, ૬૦, પ્રવચન-૧૮

યે એક તારણસ્વામી રચિત શ્રાવકાચાર હૈ. ઉસમેં શ્રાવકકા આચાર ક્યા હૈ? શ્રાવકકા આચરણ કૈસા હોતા હૈ, ઉસકી બાત ચલતી હૈ. સમજમેં આયા? દેખો, શ્રાવક કિસકો કહતે હૈં? સંપ્રદાયકા નહીં. વાસ્તવિક વસ્તુકા સ્વભાવ સર્વજ્ઞ ભગવાન ત્રિલોકનાથ જિનાગમમેં વર્ણન કરતે હૈં, ઐસા વસ્તુકા સ્વરૂપ પરમાત્મા હૈ, ઐસા અંતર અનુભવ કરે ઉસકો શ્રાવકકા આચાર કહનેમેં આતા હૈ. બાહરકી ક્રિયા આદિ હો, રાગકી મંદતા આદિ હો, વહ કોઈ શ્રાવકાચાર નહીં હૈ.

મુમુક્ષુ :- વ્યવહાર આચાર.

ઉત્તર :- વ્યવહાર હૈ ઉસકો કોઈ પરમાર્થ નહીં હૈ. યહાં પરમાર્થકી બાત ચલતી હૈ. દેખો!

कर्म अष्ट विनिर्मुक्तं, मुक्ति स्थानेषु तिष्ठते।
सो अहं देह मध्येषु, यो जानाति स पंडिता।।४३।।

મુમુક્ષુ :- બહુત સ્પષ્ટ હૈ.

ઉત્તર :- હાં, સ્પષ્ટ હૈ.

'**कर्म अष्ट विनिर्मुक्तं**'. આઠ કર્મ હૈ, આઠ કર્મ જડ મિટ્ટી. ઉસમેં પ્રકૃતિ (હોતી હૈ). જ્ઞાનાવરણીકી પાંચ, દર્શનાવરણીકી નૌ ઐસી બહુત પ્રકૃતિયાં હૈં. એક-એક પ્રકૃતિમેં અનંત-અનંત પરમાણુકા પિંડ હૈ. ઐસે આઠ કર્મ હૈ, ઉસકા યહાં પહલે થે, ઐસી પ્રતીતિ કરવાઈ હૈ. પહલેસે આત્મા સિદ્ધ સમાન હી પર્યાયમેં થા, ઐસા નહીં હૈ. સમજમેં આયા? પહલેસે અનાદિસે આત્મા આઠ કર્મકે સંબંધ બિનાકા થા, ઐસા નહીં. અનાદિસે પ્રત્યેક આત્મા.. અનંત આત્મા હૈં, તો આઠ કર્મકા નિમિત્ત-નૈમિત્તિક ઉસકો સંબંધ હૈ.

કર્મસે સંસાર નહીં, વિકાર નહીં, વિકારસે કર્મ નહીં. પરંતુ અપની ચીજ કર્મ કર્મમેં હૈ ઔર વિકાર વિકારકી પર્યાયમેં હૈ. ઐસા અનાદિકા નિમિત્ત-નૈમિત્તિક સંબંધ હૈ. ઐસા સ્વીકાર કિયે બિના આઠ કર્મકા નાશ ઔર સિદ્ધપદકી પ્રાપ્તિ હોતી નહીં. '**कर्म अष्ट विनिर्मुक्तं**' આઠોં કર્મસે રહિત. પહલે સહિત થા. દેખો! યહાં શ્રાવકાચારકી બાત ચલતી હૈ. નહીં તો ગૃહસ્થાશ્રમમેં તો બડા રાજ-પાટ હોતા હૈ, સબ હોતા હૈ. હો, વહ કહાં શ્રાવકપના હૈ, ઉસમેં કહાં શ્રાવકપના રુક ગયા હૈ.

શ્રાવકકા આચાર તો ઉસકો કહતે હૈં કિ અપના આત્મા, જૈસે સિદ્ધ ભગવાન અષ્ટ કર્મસે વિનિર્મુક્ત હૈં ઔર '**मुक्ति स्थानेषु तिष्ठते**' સિદ્ધક્ષેત્રમેં બિરાજમાન હૈં. હૈ ન? તો ઉતના સિદ્ધ કિયા કિ સિદ્ધક્ષેત્ર હૈ. વહાં મુક્તિમેં પરમાત્મા અપને સ્વરૂપમેં બિરાજમાન હૈ. કોઈ કહે કિ સબ આત્મા એક હી હૈ ઔર મુક્તિ યહીં હો જાયેગી ઐસી બાત હૈ નહીં. '**मुक्ति स्थानेषु तिष्ठते**'. ઐસા સિદ્ધ કરનેસે ક્ષેત્ર સિદ્ધ કિયા. પંડિતજી! એક તો આઠ કર્મકા સંબંધ થા, અબ તોડકર અપને સ્વભાવકી પર્યાયકી પ્રાપ્તિ કર, '**मुक्ति स्थानेषु तिष्ठते**' ઊર્ધ્વ લોકમેં તિષ્ઠ-બિરાજમાન હૈ. ઉસકે સિવા દૂસરા કહે કિ સર્વવ્યાપક હો જાયે, ઐસા હો જાયે, વહ આત્માકા યા સિદ્ધકા યા દ્રવ્યકા કોઈ સ્વરૂપને ઉસને જાના નહીં.

'**सो अहं देह मध्येषु**'. દો પંક્તિમેં સિદ્ધકી બાત કહી. ઐસા હી '**अहं देह मध्येषु**'. વહ ભી આકાશમેં હૈ. યહાં ભી આકાશમેં હૈ. સમજમેં આયા? સબ સાથમેં અનંત પરમાણુ પુદ્ગલ મધ્યમેં હૈ. યહાં ભી આત્મા શરીર, કર્મકે મધ્યમેં હૈ. લેકિન હૈ ઉસસે ભિન્ન. સમજમેં આયા?

મુમુક્ષુ :- કબકી બાત હૈ?

ઉત્તર :- વર્તમાન બાત હૈ. ડાલચંદજી!

સમ્યગ્દૃષ્ટિ અપને આત્માકો વર્તમાનમેં '**सो अहं देह मध्येषु**' સર્વવ્યાપક આત્મા નહીં હૈ, યહ ભી સિદ્ધ કિયા. '**देह मध्येषु**' દેહમેં અંદર હૈ. અનંત દેહ સબકા ભિન્ન-ભિન્ન હૈ. કાર્માણ, તૈજસ, ઔદારિક આદિ અસંખ્ય શરીર હૈ. મેરા યહ દેહ હૈ, ઐસા કહનેમેં આતા હૈ, તો દેહ હૈ. કાર્માણ શરીર અંદર હૈ, ઔદારિક શરીર હૈ, તૈજસ શરીર હૈ, સબ હૈ. ઐસી અસ્તિ પ્રતીત કરકે મૈં દેહકે અંદર અહં સિદ્ધ સમાન મેરી ચીજ હૈ. આકાશમેં, જૈસે ઉસ આકાશમેં ભગવાન વહાં બિરાજતે હૈં, ઈસ આકાશમેં મેરા પરમાત્મા મેરે સ્વભાવમેં હૈ. મૈં તો બિલકૂલ શુદ્ધ, રાગ-દ્વેષકે સિવાય ઔર ભેદ બિનાકી અભેદ ચીજ, ઐસા મૈં આત્મા હૂં, ઐસા જિસકો સમ્યગ્દર્શન હો ઉસકા નામ શ્રાવકાચાર કહનેમેં આતા હૈ. ડાલચંદજી! યે બાહ્ય ક્રિયા કી, ઐસા કિયા, ફલાના કિયા, દયા પાલી, વ્રત કિયા વહ શ્રાવકાચાર હૈ હી નહીં.

ભગવાન આત્મા અપના નિજ સ્વરૂપ, સિદ્ધપદ સ્વરૂપ હી અપના સ્વરૂપ હૈ. અપને સ્વભાવમેં ઔર સિદ્ધમેં, ઉનકી પર્યાય પ્રગટ હૈ, યહાં પ્રગટ નહીં હૈ, પરંતુ સ્વભાવ તો મેરા ઐસા હી પૂર્ણ હૈ. વર્તમાનમેં મેરી વિદ્યમાન શક્તિમેં મૈં પૂરા પૂર્ણ આઠ કર્મસે રહિત, મલિનતાસે રહિત, પૂર્ણ શુદ્ધ મૈં દેહમેં બિરાજમાન ઐસા જો જાનન ... '**यो जानाति**' ઐસે જો અનુભવતા હૈ. '**जानाति**'કા અર્થ યે હૈ. સમજે? '**यो जानाति**' એસા મેરા આત્મા પર આત્માસે ભિન્ન, આઠ કર્મસે ભિન્ન (હૈ). યે બાત ઉસને વારંબાર બહુત લી હૈ. કોઈ ઉસકી કિંમત નિકાલ દેતે હૈં. એક હી બાત બારંબાર કી હૈ. લેકિન વહ તો અધ્યાત્મકી ભાવનામેં

બારંબાર વહ બાત આતી હૈ. સમજમેં આયા? આયે. કહતે હૈં ન, કિતને હી પંડિત લોગ કહતે હૈં. બારંબર એક હી બાત કરતે હૈં, બારંબાર એક હી (બાત કરતે હૈં). લેકિન એકી પર્યાય, અનાદિકાલસે વહી પર્યાય પ્રગટ, પ્રગટ, પ્રગટ કરતી હુઈ ચલી આયી હૈ. સિદ્ધમેં ભી એક સમયમેં પર્યાય અનંત.. અનંત.. અનંત.. વૈસી હી ચલી આતી હૈ, તો ઉસમેં પુનરુક્તિ હૈ? સમજમેં આયા? પંડિતજી! શ્રાવકાચાર આદિ સબમેં એક હી બાત અનેક બાર કી હૈ. લેકિન અધ્યાત્મ સંબંધી સાધારણ બાતમેં વિસ્તાર નહીં આતા. વિસ્તાર તો ... અંદરમેં ગહરાઈમેં સ્વાધ્યાય કરનેસે આતા હૈ. યહાં તો સાધારણ અધ્યાત્મકી ભાવના હૈ. ઉસમેં ગહરાઈકી બાત સામાન્ય ક્યા હૈ, વિશેષ ક્યા હૈ, અનંત ગુણ ક્યા હૈ, ઉસકી શક્તિકી પર્યાય કિતની હૈ, ઉસ પર્યાયકા અવિભાગ પ્રતિચ્છેદ કિતના હૈ, વહ બાત ઉસમેં નહીં આતી. સમજમેં આયા? વહ તો યહાં ટૂંકાણમેં... ટૂંકાણમેં ક્યા કહતે હૈં? સંક્ષેપમેં (કરતે હૈં).

'**यो जानाति स पंडिता**'. દૂસરા કોઈ જ્ઞાન નહીં હો, શાસ્ત્રકા ભી જ્ઞાન નહીં હો. સમજમેં આયા? દૂસરા કોઈ નહીં હો, લેકિન યે મેરા આત્મા અંતરમેં, જૈસે મુંગફલીમેં મુંગી પડી હૈ, મુંગફલી આદિ, મુંગફલી.. ઐસે આત્મા શરીરકી ફલીમેં ઔર પુણ્ય-પાપકે છિલકેમેં, પુણ્ય-પાપકે છિલકેમેં, પુણ્ય-પાપકા વિકલ્પ દયા, દાન, બ્રહ્મચર્ય આદિ પાલનેકા વિકલ્પ આદિ સબ છિલકા હૈ. ઉસ છિલકેકે મધ્યમેં મૈં હી આત્મા પૂર્ણ શુદ્ધ સિદ્ધ સમાન હૂં, ઐસા જાનતા હૈ. જાનતાકા અર્થ અનુભવ કરતા હૈ. જાનતાકા અર્થ વહ હૈ. સમજમેં આયા? ઐસા પહિચાનતા હૈ. પહિચાનતાકા અર્થ અપની જ્ઞાનપર્યાયસે પૂર્ણાનંદમેં એકાકારતાસે અનુભવ આનંદકા કરતે હૈં, વહી આત્મા પંડિત કહનેમેં આતા હૈ. કહો, સમજમેં આયા? બાકી સબ (થોથા હૈ). યહાં તો ભાઈને થોડા અર્થ કિયા હૈ, જડ હૈ, મૂર્ખ હૈ. ઐસા અર્થ કિયા હૈ, હાં! દેખો! .. યોગસારકા .. જડ કહા હૈ. દેખો! યોગસારકી ગાથા હૈ ન? જો કોઈ આત્માકો નહીં પહચાનતા હૈ, વહ શાસ્ત્રકો પઢતે હુએ ભી જડ હૈ. ... યોગસારમેં. શાસ્ત્ર પઢતે હુએ ભી... શાસ્ત્ર હાં, દૂસરા પઢના તો કહીં દૂર રહ ગયા, અજ્ઞાન હૈ. લેકિન શાસ્ત્ર વીતરાગ સર્વજ્ઞ પરમાત્માકા કહા હુઆ, પઢતે હુએ ભી .... જડ જૈસા (હૈ).

આત્મા આનંદમૂર્તિ રાગસે, પુણ્યસે, વિકારસે, વ્યવહારસે ભિન્ન ઔર દેહસે તો ભિન્ન હૈ હી. અપના અંદર આકાશમેં અપના સિદ્ધ સ્વરૂપી અપનેમેં પૂર્ણ હૈ. ઐસા અંતરમેં અનુભવ નહીં કરતા, ઉસ શાસ્ત્રકે પઢનેવાલેકો ભી જડ કહનેમેં આયા હૈ. પંડિતજી! યે તારણસ્વામી કહતે હૈં કિ યે અનુભવ કરે વહ પંડિત હૈ, બાકી મૂર્ખ હૈ. નથુલાલજી! સમજમેં આયા કિ નહીં? યે ગૃહસ્થાશ્રમકી બાત ચલતી હૈ, હાં! ગૃહસ્થાશ્રમમેં રહનેપર ભી, હજારોં રાનિયોંકે સંગમેં રહને પર ભી, અરબોંકે વ્યાપારમેં રહતે હૈ ઐસા દિખને પર ભી જો કોઈ અંદર આત્મામેં જ્ઞાનાનંદ સિદ્ધ સમાન મેરા સ્વરૂપ હૈ, મૈં હી સિદ્ધ હૂં, ઐસા જાનતા હૈ-અનુભવતા હૈ-ઉસકો યહાં પંડિત, જ્ઞાની, તત્ત્વજ્ઞાની, વિચિક્ષણ, સમજુ ઉસકો કહનેમેં આતા હૈ. સંસારકે

ડહાપણકો ઊડા દિયા. ક્યા કહતે હૈં? ડહાપણ કહતે હૈં? ચતુરાઈ. સંસારકી ચતુરાઈકો ઊડા દી. શાસ્ત્રકી ચતુરાઈ ભી કામ નહીં કરે. શાસ્ત્ર તો ભિન્ન હૈ. શાસ્ત્ર કુછ જાનતા નહીં કિ આત્મા ક્યા હૈ. સમજમેં આયા? સમયસારમેં આયેગા, ... શાસ્ત્ર ક્યા જાને કિ આત્મા ક્યા હૈ. ઉસકો કહાં માલૂમ હૈ. યે તો પન્ને, પુસ્તક પુદ્ગલકી પર્યાય હૈ. સમજમેં આયા? શાસ્ત્રમેં કહા હુઆ ભાવ કિ મેરા આત્મા સિદ્ધ સમાન હૈ, ઐસા અનુભવ દૃષ્ટિમેં લેકર સાથમેં વેદન કરતા હૈ, વહી પંડિત ઔર જ્ઞાની કહનેમેં આતા હૈ.

મુમુક્ષુ :- ..

ઉત્તર :- યે પાંચવા ગુણસ્થાન ઔર ચૌથે ગુણસ્થાનમેં લાગૂ પડતા હૈ. ચૌથા ગુણસ્થાન ઔર પંચમ ગુણસ્થાનકો યહ લાગૂ પડતા હૈ. લાગૂ પડતા હૈ, કહતે હૈં ન? લાગૂ પડતા હૈ. ઉસમેં ક્યા હૈ? ગુજરાતીમેં લાગૂ પડતા હૈ, ઐસા કહતે હૈં. અનુરૂપ હોતે હૈં. ચૌથે, પાંચવે ગુણસ્થાનકો યહ અનુરૂપ હૈ. ઉસકી બાત ચલતી હૈ યહાં. છઠ્ઠે મુનિકી બાત યહાં નહીં હૈ. ઉસકી દશા તો દૂસરી હૈ.

યહાં તો અપના આત્મા 'સિદ્ધ સમાન સદા પદ મેરો'. 'ચેતન રૂપ અનૂપ અમૂરત, સિદ્ધ સમાન સદા પદ મેરો.' હો, શરીર હો, વાણી હો, કર્મ હો, સબ હો. મેરી ચીજમેં વહ નહીં, ઐસા વિકલ્પ રહિત અંતર દૃષ્ટિકા અનુભવ હો, ઉસકા નામ જ્ઞાની શાસ્ત્રકાર પંડિત કહતે હૈં. કહો, સમજમેં આયા? ઉસમેં તો ઉતને બોલ લિયે કિ પહલે આઠ કર્મ થે. અભી ભી હૈ, ફિર ભી મેરી ચીજમેં નહીં હૈ. મેરી પર્યાય અલ્પજ્ઞ ઔર વિકાર હૈ, ફિર ભી મેરી ચીજમેં અલ્પજ્ઞ ઔર વિકાર નહીં હૈ, ઔર પર્યાયમેં નિર્વિકારમેં પૂર્ણાનંદકી પર્યાય મૈં સિદ્ધ સમાન હૂં, ઐસા અનુભવ કરકે પર્યાયમેં આનંદકી પર્યાય પ્રગટ હોતી હૈ. તો તીનોં બોલ આ ગયે. દ્રવ્ય-વસ્તુ, ગુણ-શક્તિ, ઉસમેં .. ઐસી અંતર દૃષ્ટિ કરનેસે પર્યાયમેં-અવસ્થામેં-હાલતમેં-આનંદકા અનુભવ હો, ઉસકા નામ પર્યાય-હાલત કહતે હૈં. ઉસકો પંડિત કહતે હૈં. સમજમેં આયા? ૪૪.

परमानंद सं दृष्टा, मुक्ति स्थानेषु तिष्ठते।
सो अहं देह मध्येषु, सर्वज्ञं सास्वतं ध्रुव।।४४।।

પહલે ઐસા લિયા થા, આઠ કર્મસે વિનિર્મુક્ત લિયા થા. ઔર મુક્તિસ્થાને તિષ્ઠતે ઐસા લિયા થા. અબ કર્મ નહીં લેતે હુએ, '**परमानंद सा दृष्टा**' ઐસા લિયા હૈ.

મુમુક્ષુ :- ..

ઉત્તર :- બસ, ઉસ દશાકી બાત લી હૈ. સમજમેં આયા? ક્યા કહતે હૈં?

ઓહો..! '**परमानंद सं दृष्टा**'. પરમાનંદકા અનુભવ કરનેવાલે સિદ્ધ ભગવાન. '**सं दृष्टा**' યાની અનુભવ કરનેવાલે. પહલેમેં લિયા થા કિ આઠ કર્મ રહિત સિદ્ધ ભગવાન મુક્તિ સ્થાનમેં તિષ્ઠતે હૈં ઐસે લિયા થા. અબ, અષ્ટ કર્મકા અભાવ હોકર જો પર્યાય ઉત્પન્ન હુઈ, ઉસકો

યહાં લી હૈ. '**परमानंद सं दृष्टा**'. જો સિદ્ધ પરમાત્મા અપના અતીન્દ્રિય આનંદકા અનુભવ, '**सं दृष्टा**' નામ દેખતે હૈં નામ અનુભવ કરતે હૈં. દેખતે હૈં નામ અનુભવ કરતે હૈં પરમાનંદકા.

'**मुक्ति स्थानेषु तिष्ठते**' મુક્તિસ્થાનમેં ઊર્ધ્વલોકમેં બિરાજમાન, ઐસે અનંત સિદ્ધ બિરાજમાન હૈં. એક નહીં, અનંત સિદ્ધ બિરાજમાન (હૈં). અશરીરી લોકાગ્રે શિખર પર, પીછે અલોક ખાલી હૈ, લોકકે અગ્ર (સ્થાનમેં બિરાજમાન હૈં). ચૌદહ બ્રહ્માંડ હૈ, ઉસમેં અગ્રમેં અનંત સિદ્ધ બિરાજમાન (હૈં). પરમાનંદકા અનુભવ કરનેવાલે જો વહાં બિરાજમાન હૈં, '**सो अहं देह मध्येषु**'. વહી પરમાનંદકા અનુભવ કરનેવાલા મૈં હી આત્મા હૂં. મૈં શરીરકા અનુભવ કરનેવાલા નહીં, રાગ-દ્વેષકા અનુભવ કરનેવાલા નહીં. સમજમેં આયા? યે શ્રાવકકી બાત ચલતી હૈ. ઐસા શ્રાવકપના? વ્યવહાર કહતે હૈં. નામ ક્યા હૈ? શ્રાવકાચાર નામ હૈ. યે આચાર હૈ, દૂસરા આચાર ક્યા હૈ? ભક્તિ, પૂજા, સ્મરણ આદિ સબ તો શુભરાગ હૈ. વહ વાસ્તવિક શ્રાવકાચાર હૈ નહીં. વહ વ્યવહાર આચાર પુણ્યબંધકા કારણ હૈ. વહ ખરા આચાર હૈ નહીં. ડાલચંદજી!

પરમાનંદકા અનુભવ કરનેવાલા, ભગવાન મુક્તિસ્થાનમેં મોક્ષ ક્ષેત્રમેં બિરાજમાન હૈ. ઉપર હૈ. વહ ભી સિદ્ધ કિયા. પરમાનંદકા અનુભવ કરતે-કરતે બિરાજતે કહાં હૈ? ઉપર ક્ષેત્રમેં હૈ. સર્વવ્યાપક હો જાયે (ઐસા નહીં હૈ). કહતે હૈં ન? અનંતમેં અનંત મિલ જાયે. મોક્ષ હોનેકે બાદ ભિન્ન કહાં રહના? વહાં ભી ચૌકા ભિન્ન? સિદ્ધમેં ભી પ્રત્યેક આત્માકી સત્તા ભિન્ન? ભિન્ન હૈ. પંડિતજી! સિદ્ધ ભી પ્રત્યેક આત્મા ભિન્ન હૈં. લોગોંકો જૈન સર્વજ્ઞ પરમાત્મા ક્યા કહતે હૈં, ખબર નહીં હૈ આગમકી ઔર તત્ત્વકી, ... લગા દે. પરમાત્મા તો એકમેં અનંત મિલ જાયે. સિદ્ધ હોનેકે બાદ ભિન્ન કહાં હૈ? ડાલચંદજી!

સિદ્ધ હૈ કિ નહીં? સિદ્ધ અનંત હુએ હૈં યા નહીં? છ મહિને ઔર આઠ સમયમેં ૬૦૮ મુક્તિમેં જાતે હૈં. વહાં એક હો જાયે. જ્યોતિમેં જ્યોતિ મિલ ગઈ. ઐસા હૈ કિ નહીં? ... ઐસા નહીં હૈ, કહતે હૈં. અજ્ઞાની કહતે હૈં. મૂઢ તત્ત્વકે અનભિજ્ઞ કહતે હૈં કિ સિદ્ધમેં જ્યોતમેં જ્યોત મિલ ગઈ. ફિર અલગ કહાં રહે? ક્યા સત્તા યહાં સંસારમેં ભિન્ન થી? સંસારકા નાશ હુઆ કિ સત્તાકા નાશ હુઆ? મુક્તિમેં એકમેં દૂસરા મિલ જાયે તો અપની સત્તાકા નાશ હુઆ. મુક્તિકા અર્થ તો સંસારકા નાશ હોના. વિકારી પર્યાયકા નાશ હોના, નિર્વિકારી પરમાનંદકા ઉત્પન્ન હોના. ઈસલિયે વહ શબ્દ લિયા હૈ, '**परमानंद सं दृष्टा**'. પંડિતજી! તુમ ભી બરાબર સમજે બિના ઐસી હી ચલે હો. બરાબર હૈ કિ નહીં? ફૂરસદ નહીં મિલતી, ધંધા-પાની.. ક્યા કહતે હૈં, (સમજનેકી ફૂરસદ નહીં). ઓલંભા હૈ, પંડિતજી! ઉસકા કૈસા અર્થ કરના ઔર.. સામનેવાલા કહે, સિદ્ધમેં .. હાં. સબ એક હી હો જાતે હૈં, બરાબર હૈ. વહાં ભિન્ન રહે તો રાગ હો જાયે. અહંપના જુદા રહે તો રાગ હો જાયે. અરે..! સુન તો સહી.

દેખો! '**अहं**' શબ્દ તો આયા યહાં. રાગ નહીં હૈ. '**अहं देह मध्येषु**', '**अहं देह**

मध्येषु'. અરે..! દૂસરેસે ભિન્ન કરકે અહં કરના તો અભિમાન હૈ. ઐસા નહીં હૈ, સુન તો સહી, તુજે માલૂમ નહીં. સમજમેં આયા? ઈસલિયે શબ્દ રખા હૈ. '**अहं**' મૈં મેરા આત્મા '**अहं**' અનંત આત્માસે ભિન્ન, અનંત પરમાણુસે ભિન્ન. જૈસે સિદ્ધ ભગવાન બિરાજતે હૈં .. કે સ્થાનમેં, એક-એક સત્તા અપની ભિન્ન, અનંત સત્તા સિદ્ધ રખતે હૈં. ઐસા '**अहं**'. દેખો! દોનોંમેં '**अहं**' શબ્દ પડા હૈ ન? કોઈ ઐસી પ્રરૂપણા કરતે હૈં કિ અહં કરનેસે તો ઉસમેં અભિમાન આ જાતા હૈ. ઈસલિયે સબ એક ... પંડિતજી! વિશ્વમૈત્રીકા અર્થ ક્યા? ઉસે ભી ભાન નહીં ઔર સુનનેવાલેકો ભાન નહીં. બરાબર હૈ. એક હો જાઓ, એક હો જાઓ. એક બિના નિર્વિકલ્પતા નહીં હોતી. .. હોતા હૈ, અભિમાન હોતા હૈ. અપની ... સ્વતંત્ર માનનેમેં અભિમાન હોતા હૈ. યહાં તો તારણસ્વામી કહતે હૈં, '**अहं मध्येषु**' અનુભવ કરનેસે આનંદ હોતા હૈ. સેઠ! ડાલચંદજી! સમજમેં આયા? અહં મૈં ભિન્ન હૂં. કર્મસે, શરીરસે, વિકારસે, અનંત આત્માસે મેરી ચીજ અંદરમેં અહં, દેખો ન! શુદ્ધ જૈસે સિદ્ધ હૈં મુક્તિ સ્થાનમેં વહ ભી ભિન્ન-ભિન્ન અપની સત્તા રખતે હૈં, ઐસે મૈં ભી મેરી સત્તા મહા સ્વભાવ પર અનંત આત્માસે, અરે..! અનંત સિદ્ધોંસે ઔર અરિહંતોંસે, કર્મસે, વિકલ્પસે ઔર મનસે મેરી સત્તા અંદર ભિન્ન (રખતા હૂં). અંતરમેં ઐસા માનતા હૈ, અનુભવતા હૈ, જાનતા હૈ. ક્યા કહા? .. ઉસમેં પંડિત કિયા થા. ૪૩મેં. '**यो जानाति स पंडिता**' દો શબ્દમેં .. ઐસા લિયા. યહાં દૂસરા લિયા. હેતુ હૈ.

'**सर्वज्ञं सास्वतं ध्रुव**' મૈં હી સર્વજ્ઞ શાશ્વત ધ્રુવ હૂં. ... કઠિન બાત હૈ. નિવૃત્તિ લેકર થોડા અભ્યાસ કરના ચાહિયે. બરાબર હૈ કિ નહીં? સંસારકા અભ્યાસ કરતે હૈં, તો યે થોડા કરના ચાહિયે કિ નહીં? હમ તારણસમાજમેં હૈ. લેકિન તારણસ્વામી ક્યા કહતે હૈં ખબર બિના તારણસ્વામી કહાંસે આયા? સેઠ! '**सो अहं देह मध्येषु**' ઈતના ભિન્ન કિયા. પરમાનંદ પહલે પર્યાયમેં નહીં થા, સિદ્ધ હુઆ તબ પરમાનંદકા પૂર્ણ અનુભવ હો ગયા. ઔર પરમાનંદકા અનુભવ હોને પર ભી મુક્તિ સ્થાનમેં અપના અસ્તિત્વ ભિન્ન રખકર રહતે હૈં. '**तिष्ठते**'. અપના અસ્તિત્વ ભિન્ન રખકર રહતે હૈં. કિસીકે અસ્તિત્વમેં મિલ જાતે નહીં.

'**सो अहं देह मध्येषु**' મૈં ભી ભિન્ન હૂં. ઐસા નહીં હૈ કિ સર્વ એકાકાર હૈ. ઐસા બહુત લોગ કહતે હૈં, ... ગપ મારતે હૈં ઔર સુનનેવાલેકો ખબર નહીં. સબ એક હી હૈ, ભૈયા! ઐસા અહં વ્યક્તિપના અપના ભિન્ન કરનેસે અભિમાન આ જાતા હૈ. છોડ દો અહંપના, સબ એક હૈ. મિથ્યાદૃષ્ટિ હૈ. સમજમેં આયા? ઈસલિયે તારણસ્વામી કહતે હૈં કિ '**सो अहं**' મૈં મેરા આત્મા પરસે ભિન્ન અનંત ગુણકા પિંડ મૈં અકેલા પરસે ભિન્ન હૂં. યે શ્રાવકકી બાત કરતે હૈં, હાં! શ્રાવકકે આચારકી બાત હૈ. સાધુકી બાત તો અલગ હૈ. બહુત અલગ હૈ.

'**सर्वज्ञं सास्वतं ध्रुव**' ક્યા કહતે હૈં? સર્વકો જાનનેવાલા અવિનાશી. મૈં તો સર્વકો જાનનેવાલા મૈં હી આત્મા હૂં. સર્વજ્ઞ ક્યોં રખા? એક હી આત્મા હો તો સર્વકો જાનનેવાલા

નહીં રહતા. અનંત આત્મા હૈ, અનંત પરમાણુ હૈ, છહ દ્રવ્ય હૈ ઔર અપના આત્મા પૂર્ણાનંદ આદિ અનંત ગુણકા પિંડ હૈ. સબકો જાનનેવાલા મૈં હૂં અંદરમેં સર્વજ્ઞપદ. સમજમેં આયા? કિતને હી કહતે હૈં, સર્વજ્ઞ તો પરકો જાને. પરકો જાને તો વ્યભિચાર હો જાયે. પરકો નહીં જાને ઔર આત્માકો જાને તો છહ દ્રવ્ય હૈ ઉસે તો જાનતે નહીં. જાનતે નહીં, ઐસા કૌન કહતા હૈ? તીન કાલ, તીન લોકકે અનંત દ્રવ્ય, અનંત ગુણ, અનંતી પર્યાય સર્વજ્ઞ અપની એક સમયકી પર્યાયમેં જાનતે હૈં. અપની પર્યાયકી પૂર્ણતાકી પ્રાપ્તિકો જાનનેસે પરકો જાન લેતે હૈં. સમજમેં આયા? વહ સિદ્ધ કરતે હૈં કિ મેરા આત્મા હી સર્વજ્ઞ હૈ. ઐસા હૈ તો પર્યાયમેં શક્તિમેંસે વ્યક્તતા હોગી. વ્યક્તતા સમજે? પ્રગટ.

મૈં હી સર્વજ્ઞં, સર્વજ્ઞં. મેરા અંતર જ્ઞાનસ્વભાવ મેરે સાથ અનંત સર્વકો જાનનેવાલી શક્તિ મેરી આત્મામેં પડી હૈ. ઔર ઐસા મૈં વર્તમાન સર્વજ્ઞપદકા અનુભવ કરનેવાલા હૂં. સમજમેં આયા? આહા..! એક-એક આત્મા સર્વજ્ઞ. ઐસે અનંત આત્મા સર્વજ્ઞ. સમજમેં આયા? એક ઘડેકે પાનીમેં હજાર ઘડેકા પાની સમા જાતા હૈ? એક આત્મામેં સર્વ જ્ઞાન સમા જાતા હૈ? ... એક ઘડેકા પાની હૈ, ઉસમેં હજાર ઘેડકા પાની.. ઘડા સમજતે હો? આ જાતા હૈ? નહીં. તો એક સર્વજ્ઞમેં ક્યા સર્વકા જ્ઞાન આ જાતા હૈ? નહીં. ઐસા નહીં હૈ. સુન તો સહી. જ્ઞાન તો સર્વજ્ઞ આત્મામેં એક સમયમેં તીન કાલ, તીન લોક, અનંત આત્મા, અનંત પરમાણુ ભિન્ન-ભિન્ન સત્તાકા ભાન આત્મા સર્વજ્ઞમેં કર સકતા હૈ. સમજમેં આયા?

મુમુક્ષુ :- ..

ઉત્તર :- યે કિસકી બાત ચલતી હૈ? ઐસા હી હૈ, ઐસા હૈ. પામરને અલ્પજ્ઞ ઔર રાગ ઔર શરીરવાલા માન રખા હૈ. વહ ભ્રાંતિ ઔર ભ્રમ હૈ. સમજમેં આયા? લાખ, ક્રોડ આદમી હો.. દૃષ્ટાંત દેતે હૈં સર્વજ્ઞકો ઉડાનેવાલા, સર્વજ્ઞ એક આત્મા? સર્વ, સર્વ, તીન કાલ તીન લોક, અનંત દ્રવ્ય, અનંત ગુણ, અનંતી પર્યાય, એક દ્રવ્યમેં અનંત ગુણ હૈં, એક-એક દ્રવ્યમેં, સબકો જાને? અનંતી પર્યાય તીન કાલકી જાને? એક ઘડેમેં .. પાની નહીં રહતા, ઐસે સર્વકા જ્ઞાન નહીં હોતા. અરે..! સુન તો સહી. ... સમજમેં આયા હૈ? ઘડા તો સ્થૂલકી બાત કરતે હૈં. ...

આત્મા જ્ઞાનાનંદ હૈ. સુનો! ... ખ્યાલમેં આયા કિ નહીં આત્મા જ્ઞાનાનંદ હૈ? ઇતના ખ્યાલમેં આયા હૈ કિ નહીં, ... કા ભી આત્મા જ્ઞાનાનંદ હૈ, ઐસા ખ્યાલમેં સબ આત્મા હૈ, યે તો ખ્યાલમેં આતા હૈ કિ નહીં? ક્યા કહા? આત્મા જ્ઞાનાનંદ હૈ. કહતે હૈં, .. સમા જાતા હૈ? સુન તો સહી. ... સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ, એક આત્મા મેરા પૂર્ણ આનંદ .. યે ક્યા ખ્યાલમેં નહીં આયા? સબ પ્રાણીકો વર્તમાનમેં ઐસા જ્ઞાન ખ્યાલમેં આયા હૈ. ક્રોડો મનુષ્યોંકો ખ્યાલમેં આયા કિ આત્મા સર્વજ્ઞ હૈ. ઐસા જ્ઞાનમેં સબકો ખ્યાલ આયા હૈ. ઐસા સબકે ખ્યાલમેં આયા કિ નહીં? સમજમેં આયા? ઉસમેં સમાનેકી બાત કહાં હૈ? પાનીકા સમાના

और घडेमें समानी बात (कहां) है. कुतर्क करते (हैं).

वह यहां कहते हैं, '**सर्वज्ञं सास्वतं**' शाश्वत नाम अविनाशी मेरा सर्वज्ञपद अंदरमें है. और अपने स्वभावको ... ध्रुव. दो शब्द अंदर पडे हैं न? शाश्वत और ध्रुव. मेरा सर्वज्ञ स्वभाव तीन काल, तीन लोक देखे. मैं अकेला ज्ञानका मेरा स्वभाव. भिन्न आत्माका भिन्न रहा. ऐसा मैं अविनाशी सर्वका जाननेवाला ज्ञान मेरेमें है. दृष्टि परसे हट गई, अल्पज्ञसे हट गई, सर्वज्ञ सत् शाश्वत अविनाशी पद मेरा और ध्रुव उसमें स्थिर है. सर्वज्ञपद मेरेमें स्थिर है. आहा..! ऐसा सम्यग्दृष्टि श्रावक अनुभव करते हैं, उसको श्रावकका आचार कहनेमें आता है. समजमें आया?

ये षट्कर्म है, वह तो व्यवहार.. देव, गुरु और .. आता है न? षट् कर्म. वह राग है. आता है जरूर, निश्चयसे श्रावकका परमार्थ आचार वह नहीं. व्यवहार है, पुण्यबंधका कारण है. षट् कर्म आते हैं कि नहीं? देवपूजा, गुरुसेवा, संयम, ईन्द्रिय दमन, तप, दान. उसका विकल्प आता है. यहां तारणस्वामीने उसको यथार्थ आचारमें नहीं लिया है. उसको विकल्पात्मक व्यवहार आचार है सही. वह जाननेलायक है, अनुभवने लायक वह नहीं है. आता है, जबतक वीतराग नहीं हो तो श्रावकको भी विकल्परूप राग, भक्ति, ईन्द्रिय दमन, ईन्द्रिय निरोध आदि भाव होता है. स्वाध्याय करनेका भाव होता है. लेकिन है वह शुभराग, है शुभ विकल्प. पुण्यबंधका कारण है, मोक्षका कारण नहीं है. फिर भी आये बिना रहता नहीं. आने पर भी यथार्थ आचार तो उसको कहते हैं, अहो..! विकल्प भी मैं नहीं, अल्पज्ञपना है वर्तमान विकासरूप, उतना भी मैं नहीं, अल्पदर्शीपना उतना भी मैं नहीं, अल्प वीर्यपना पर्यायमें है, उतना नहीं. मैं तो सर्वज्ञ, उसके साथ सर्व वीर्य, उसके साथ पूर्ण आनंद, उसके साथ पूर्ण दृष्टा, ऐसी शक्तिवान शाश्वत मेरा पद है. और वह ध्रुव नाम स्थिर है. स्थिर है. वैसा का वैसा. समजमें आया? उसको जानना, उसका अनुभव करना.

अपनी देहके मध्यमें है. देखो! '**देह मध्येषु**' आया न? '**सो अहं देह मध्येषु**'. वह व्यवहार कहा है. मैं तो मेरेमें हूं. लेकिन यह क्षेत्र क्या है, यह बतानेको '**देह मध्येषु**' कहा है. देह मध्य नाम देह मध्यमें आकाश बताना है न, यहां मैं हूं, दूसरेमें नहीं. उसको जानते हैं, वह श्रावकका आचार कहनेमें आता है. व्यवहार .. एकांत लगती है. समजमें आया? अकेला व्यवहारका पक्ष करे, ये व्यवहारका आचार, ये व्यवहारका आचार. उसको यह बात एकांत लगती है. एकांत नहीं है. .. बात हो, सविकल्पका व्यवहार हो तो व्यवहार जाननेलायक उत्पन्न होता है. ऐसी बात बिना अकेला व्यवहार एकांत व्यवहार मिथ्यादृष्टिका है. समजमें आया? मिथ्यादृष्टिका व्यवहार.

सम्यग्दृष्टिका व्यवहार, वह विकल्प हो, लेकिन वह बंधका कारण ज्ञानी जानते हैं, धर्म नहीं. धर्मका कारण वह विकल्प नहीं है. डालचंदजी! क्या करना? लोग (कहते हैं), व्यवहारका

નિષેધ કરતે હૈં, વ્યવહારકા લોપ હો જાયેગા, વ્યવહાર લોપ હો જાયેગા. સોનગઢકી પદ્ધતિ સ્વીકારતે હૈં તો વ્યવહારકા લોપ હો જાયેગા. કહતે હૈં કિ નહીં? યે સ્વીકાર કરનેસે વ્યવહારકા લોપ હો જાયેગા. તારણસ્વામી કહતે હૈં કિ હમ તો ઐસા શ્રાવકાચાર કહતે હૈં. વિકલ્પકો હમ શ્રાવકાચાર પરમાર્થ નહીં કહતે. સુન તો સહી. શુભ વ્યવહાર હોનેપર ભી વ્યવહાર આચરણ હૈ. વહ વાસ્તવમેં પરમાર્થ આચરણ, સ્વભાવકા આચરણ નહીં.

સ્વભાવકા નિર્વિકલ્પ આચરણ અપના સ્વભાવ શુદ્ધ જ્ઞાયક સર્વજ્ઞ શાશ્વત સ્થિર ધ્રુવ હૈ, ઐસા અનુભવ કરના, પ્રતીત કરના, સ્થિર કરના, પર્યાયમેં .. ઉસકા નામ શ્રાવકાચાર પર્યાયમેં પ્રગટ હુઆ હૈ. શ્રાવકાચાર પર્યાય હૈ. શ્રાવકાચાર કોઈ દ્રવ્ય-ગુણ નહીં હૈ. સમજમેં આયા? ક્યા હૈ? શ્રાવકાચાર પર્યાય હૈ. કૈસી પર્યાયકો શ્રાવકાચાર કહતે હૈં? ઐસા મૈં શાશ્વત સર્વજ્ઞ ધ્રુવ .. હૂં, ઐસા દૃષ્ટિ, જ્ઞાન ઔર એકાગ્રતા હુયી, ઉસકો શ્રાવકકા આચાર કહતે હૈં. .... ડાલચંદજી! .. નયી નહીં હૈ. સમજમેં આયા? ૪૫.

दर्शन ज्ञान संयुक्तं, चरणं वीर्य अनंतं।
अमूर्त ज्ञान संसुद्धं, देहे देवलि तिष्ठते।।४५।।

દેખો! અનંત દર્શન, અનંત જ્ઞાન સહિત, અનંત વીર્ય ઔર અનંત વીતરાગ ચારિત્ર સહિત. '**चरणं**' હૈ ન? '**चरणं वीर्य अनंतं**'. અનંતકા અર્થ હૈ વીતરાગ ચારિત્ર અંદર આત્મામેં પડા હૈ. સમજમેં આયા? મેરે આત્મામેં બેહદ અપરિમિત, અનંત દર્શન-દૃષ્ટાપના પડા હૈ. ઔર અનંત બેહદ અચિંત્ય અપરિમિત જ્ઞાનસ્વભાવ મેરેમેં પડા હૈ. પર્યાય ઐસા કબુલ કરતી હૈ. પર્યાયકો યહાં શ્રાવકપના કહા હૈ. પર્યાય કબુલ કરતી હૈ ત્રિકાલકો. મૈં અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, ચરણ અનંત. દોનોંકો અનંત કહા હૈ ન? ચરણ, વીર્યકો અનંત કહા હૈ ન? ઉસકા અર્થ કિ વીર્ય અનંત (હૈ). મેરેમેં બલ-સામર્થ્ય અપને શુદ્ધ સ્વભાવકી રચના કરનેવાલા મેરેમેં અનંત વીર્ય હૈ. શુદ્ધ સ્વભાવ. પુણ્ય-પાપ વિકલ્પકી રચને કરનેવાલા નહીં. સમજમેં આયા? મેરા વીર્ય કોઈ શરીરકી ક્રિયા રચે, હિલાવે, કરે ઐસા હૈ હી નહીં અપને વીર્યમેં. સમજમેં આયા? અપના વીર્ય અનંત, અપને અનંત શુદ્ધ ગુણકી રચના પર્યાયમેં કરે ઐસા અનંત વીર્ય મેરેમેં પડા હૈ. - બલ.

ઔર અનંત ચરણં. ચારિત્ર અંદરમેં વીતરાગ પર્યાય. વીતરાગી શક્તિકા સ્વરૂપ અસ્તિત્વમેં. મેરે અંતરમેં વીતરાગી ચારિત્ર (પડા હૈ). સ્વરૂપ ચરણં પૂર્ણાનંદકા આચરણ, ઐસી પર્યાયમેં, દ્રવ્યમેં, શક્તિમેં-ગુણમેં પૂર્ણ ચારિત્ર પડા હૈ. અનંત ચારિત્ર પડા હૈ. ઐસા અમૂર્ત. મૈં અમૂર્ત હૂં. '**ज्ञान संसुद्धं**'. ઔર જ્ઞાનાકાર પરમ શુદ્ધ દેહ. દેખો! '**अमूर्त ज्ञान संसुद्धं**'. જ્ઞાન નિર્મળાનંદ.

'**देहे देवलि तिष्ठते**' ઈસ દેહરૂપી દેવકે મંદિરમેં, ઈસ દેહરૂપી મંદિરમેં મૈં તિષ્ઠતા હૂં. સમજમેં આયા? દેહ રૂપી મંદિરમેં બિરાજમાન હૈ. ઐસા અનુભવ કરતે હૈં. શ્રદ્ધા કરકે જ્ઞાન

કરતે હૈં. અંતરમેં પૂર્ણ આનંદ, જ્ઞાન, .. આદિ અનંત પડા હૈ, વહ તો દ્રવ્ય સ્વભાવ હૈ, ગુણ સ્વભાવ હૈ. ઉસકી પર્યાયમેં આચરણ અંદર .. કરતે હૈં, ઉસ આચરણકો શ્રાવકાચાર મોક્ષકા માર્ગકી પર્યાય ઉસકો કહનેમેં આતી હૈ. પહલે તો અભી સમજનેકા ઠિકાના નહીં. ઉસે અંદરમેં ચીજ ક્યા હૈ... ગડબડ-ગડબડ (કરતે હૈં). સબકે સાથ સમન્વય કરો. સમન્વય સમજતે હો? મિલાન. સબ એક.. હમારા ભી હૈ, ઈશ્વર હૈ, હમારા પરમેશ્વર ભી ઐસા કહતે હૈં, તુમ ભી ઐસા કહતે હો. બાતમેં ફર્ક નહીં હૈ. .. હૈ. સર્વજ્ઞકે સિવાય.. સમજમેં આયા? પરકે સાથ થોડા ભી મિલાન કરના,.. પંડિતજી!

તારણસ્વામી કહતે હૈં, માલૂમ હૈ? જનરંજન. જનરંજનકે લિયે ... સ્ત્રી-પુત્ર ખુશ હોંગે. આહાહા..! બડી બાત, ભાઈ! મૂઢ હૈ. નિગોદમેં જાયેગા. કિસકી પ્રભાવના? અધર્મકી? પ્રભાવના અપની પર્યાયમેં હોતી હૈ કિ બાહર હોતી હૈ? પ્ર-ભાવના. પ્ર-વિશેષ ભાવના. અપને શુદ્ધ ધ્રુવ સ્વભાવકી એકાગ્રતા વહ પ્રભાવના હૈ. સમજમેં આયા? દૂસરેકો રંજન કરનેકો... સબકો ઐસા લગે, સાધારણ સમાજ... ઓહોહો..! ક્યા બાત કરતે હૈં! જનરંજન, જિનરંજન નહીં. જિનઉક્તં નહીં, જનઉક્તં. ઐસા શબ્દ ભી અંદર આતા હૈ. જિનયુક્ત નહીં, જનયુક્ત. આતા હૈ ન? ભજનમેં આતા હૈ. ... આતા હૈ કિ નહીં? મમલ પાહુડમેં આતા હૈ. સબ દેખ લિયા, એક મહિનેમેં પૂરા ... દેખ લિયા. ... મિલાન નહીં હોતા, બહુત વિરુદ્ધ હૈ. ... તારણસ્વામીકે નામકા બનાયા હૈ. ઉસકે સાથ મિલાન નહીં હોતા. ... સમજમેં આયા? અભી એક મહિનેમેં સબ બારહ દેખ લિયે. ... બનાયા. ... થોડા-થોડા બારહમેંસે લે લિયા હૈ. કોઈ સાર-સાર ગાથા હો ન. સમજમેં આયા? ક્યા કહતે હૈં? દેખો!

જનગણ બાવલા. અરે..! જનસમૂહ તો મૂર્ખ હૈ. બાવલા હૈ. આતા હૈ કિ નહીં ભજન? ... સમજમેં આયા? જ્ઞાન તો જ્ઞાન મેરા હૈ. ઓહો..! રાગકી ક્રિયાસે મેરા સંબંધ નહીં. દેહકી ક્રિયાસે તો સંબંધ હી ક્યા હૈ? દો આત્મા એક, ઉસકા તીન કાલમેં મિલાન હૈ નહીં. ઐસા જ્ઞાની અંતર જ્ઞાનસ્વભાવ.. કહા ન? '**ज्ञान संसुद्धं**'. હૈ? મેરા જ્ઞાનાકાર પરમ શુદ્ધ સ્વભાવ. વીતરાગ મેરા ત્રિકાલ સ્વભાવ. અભી પર્યાયમેં ભલે વીતરાગ ન હો, પર્યાયમેં વીતરાગ હો તો કેવલજ્ઞાન હો જાયે. સમજમેં આયા? લેકિન દ્રવ્ય-ગુણમેં વીતરાગ ચારિત્ર ભરા હૈ. સમસ્વભાવી ચારિત્ર, સમસ્વભાવી ચારિત્ર. યથાખ્યાત શુદ્ધ ચારિત્ર અંદર. સાક્ષાત્ અંદર પડા હૈ. ધ્રુવ સ્થિર. ઐસા આત્મા મૈં દેહરૂપી દેવળમેં બિરાજમાન હૂં. કહો, સમજમેં આયા? વહ તો વ્યવહાર ભગવાન હૈ. ભગવાન વહાં નહીં, ભગવાન યહાં હૈ. સમજમેં આયા? '**देहे देवलि तिष्ठते**'. ૪૯. કોઈ-કોઈ ગાથા ભિન્ન-ભિન્ન લિખી હૈ. ... ૪૯.

विज्ञानं जो विजानते, अप्पा पर परिच्छया।
परिच्छये अप्प सद्भाव, अंतर आत्मा परिच्छये।।४९।।

દેખો! યે શબ્દ. જો કોઈ આત્મા ઔર પર. હૈ ન? દેખો! '**अप्पा पर**' દો શબ્દ પડે

હૈં, દૂસરે પદમેં. '**अप्पा पर**'. દો સિદ્ધ કિયા. એક હી આત્મા હૈ ઔર અકેલા પર હી હૈ, ઐસા નહીં. દો હૈ, અનાદિ દોનોં હૈ. '**अप्पा**' અપના આત્મા. ઔર '**पर**' અનંત આત્મા. '**पर**' અનંત પરમાણુ, '**पर**' અનંત નિગોદકે જીવ, છહ દ્રવ્ય. મેરેસે છહ દ્રવ્ય અન્ય-પર-ભિન્ન હૈં.

'**अप्पा पर परिच्छया**' આત્મા ઔર પરકી પરીક્ષા કરકે. દેખો! પરીક્ષા કરકે. ઐસે હી મૂઢપને જાન લે, માને ઐસા નહીં. કસોટી (પત્થર પર) સુવર્ણકી પરીક્ષા કરતા હૈ કિ નહીં? સોલહ વાલ હૈ, પંદ્રહ વાલ હૈ, ઐસા કહતે હૈં કિ નહીં? હમારેમેં સોલહ વલા કહતે હૈં. પૂર્ણ હોતા હૈ ન? સૌ ટચકા સોના. પંદ્રહ વાલ હૈ, ભૈયા! એક અંશ ઉસમેં .. કા મિલા હુઆ હૈ. અકેલા સોલહ વાલ. ઐસે અપના આત્મા ઔર પરકી પરીક્ષા કરની ચાહિયે. પરીક્ષા કિયે બિના માનના વહ મૂઢ દૃષ્ટિ હૈ. હૈ? પંડિતજી! પરીક્ષા કરના. ભગવાન જાને કૌન... ભગવાનને પરીક્ષા કી.

મુમુક્ષુ :- ભગવાન કહે વહ સત્ય.

ઉત્તર :- લેકિન સત્ય તુજે નક્કી હુએ બિના, પરીક્ષા કિયે બિના ભગવાન કહે વહ સત્ય, કહાં-સે આયા? પરીક્ષા કર. સમજમેં આયા? મેરા આત્મા પ્રત્યક્ષ મેરે શરીર પ્રમાણ ભિન્ન હૈ. દેહમેં તિષ્ઠતે આયા હૈ. શરીર પ્રમાણ મેરા આકાર હૈ. દેહ મધ્યે કહા હૈ ન સબમેં? શરીર પ્રમાણ મેરા આકાર હૈ. મેરા આકાર કોઈ સર્વવ્યાપક (નહીં હૈ). સર્વમેં ચલા ગયા નહીં. ક્યોં? કિ જબ મૈં અંદરમેં એકાગ્ર હોતા હૂં તો ઈતને ક્ષેત્રમેં એકાગ્ર હોતા હૂં. એકાગ્ર હોનેમેં બાહર જાના પડતા હૈ ઐસા નહીં. સમજમેં આયા? પંડિતજી! દેહ મધ્યે કહા હૈ ન? તો મેરા આકાર ઉતના નહીં હૈ, આકાર અસંખ્ય પ્રદેશકા. ઈતનેમેં એકાગ્ર હોતા હૂં તો મેરા પત્તા લગતા હૈ. ઐસે (બાહરમેં) એકાગ્ર હોઉં તો પત્તા લગતા હૈ ઐસા નહીં. ક્યોંકિ મૈં બાહરમેં નહીં હૂં. સમજમેં આયા? મૈં ઈતનેમેં હૂં. દેહ મધ્યમેં બિલકૂલ અસંખ્ય પ્રદેશ આકાર (હૈ). ભલે અસંખ્ય પ્રદેશ માલૂમ નહીં હો, લેકિન ઈતને આકારમેં અપને અવગાહનમેં મેરા અનંત ગુણકા પિંડ ઈતનેમેં હૈ. દૂસરેકે સાથ મિલાઉં ઔર દૂસરેમેં વ્યાપક હો ઔર દૃષ્ટિ ઐસે કરે તો .. સબ મિલ જાઓ, ભૈયા! પ્રકાશમેં પ્રકાશ હૈ. ... સ્થાનકવાસી હૈ ન? ગયે થે. જૈનકી શ્રદ્ધા નહીં થી. બસ, અનંતમેં મિલ ગયા. આત્મા પ્રકાશ હુઆ, વહ પ્રકાશ દૂસરા અનંત પ્રકાશ હૈ તો મિલ ગયા અંદરમેં. ઐસા નહીં હૈ. જૂઠમૂઢકી કલ્પના અજ્ઞાનીકી હૈ. સમજમેં આયા?

અપના દેહ. અપની પર્યાય અપનેમેં એકાગ્ર ઈતને ક્ષેત્રમેં હી હોતી હૈ. ઉસી ક્ષેત્રમેં અનંત ગુણ પડે હૈં. કોઈ ગુણ બાહરમેં હૈ નહીં. ક્ષેત્રકા નક્કી હોના, દ્રવ્યકા નક્કી હોના, ગુણકા નક્કી હોના, પ્રગટ પર્યાયકા હોના. ... પરીક્ષા કરકે કરના ચાહિયે. મગનભાઈ! સમજમેં આયા? '**विज्ञानं जो विजानते**'. જો કોઈ દોનોંકે વિશેષ જ્ઞાનકો ભેદવિજ્ઞાનકો વિશેષ સૂક્ષ્મતાસે

જાનતે હૈ,.. દેખો! શબ્દ પડા હૈ ન? '**विज्ञानं जो विजानते**'. '**अप्पा पर**' અપના જ્ઞાન અતીન્દ્રિય સૂક્ષ્મ. જૈસા દ્રવ્ય હૈ, જૈસા ગુણ હૈ, જૈસી પર્યાય હૈ. ઔર વિકાર ભી કૈસે ઉત્પન્ન હો ઔર ભિન્નતા અંદરમેં કૈસી હૈ, ઐસી '**अप्पा**' - અપની પરીક્ષા કરના, પરકી પરીક્ષા કરના. વિકલ્પકી, કર્મકી, શરીરકી, દૂસરે સિદ્ધોંકી, સિદ્ધ ક્યા હૈ, અરિહંત ક્યા હૈ, પરમેષ્ઠી ક્યા હૈ, દૂસરા નિગોદકા આત્મા કૈસા, કહાં હૈ અનંત ઔર પરમાણુ, અનંત પુદ્ગલોમેં પરમાણુ ક્યા, ઉસકા ગુણ ક્યા, ઉસકી પર્યાય સ્વતંત્ર ક્યા, '**अप्पा पर**'કી પરીક્ષા કરકે, દોનોંકે વિશેષ જ્ઞાનકો. વિજ્ઞાન હૈ ન? વિજ્ઞાન. યાની વિશેષ જ્ઞાનકર. ભેદવિજ્ઞાનકો '**अप्पा पर**'કી પરીક્ષા કરકે ભેદવિજ્ઞાનકો. ઐસા શબ્દ પડા હૈ. ભેદવિજ્ઞાન એકમેં નહીં હોતા. ભેદવિજ્ઞાન કહતા હૈ, અનંત પરપદાર્થમેં મેરા અકેલા મેરા ભિન્ન આત્મા (હૈ). સમજમેં આયા?

શાસ્ત્રમેં આતા હૈ ન? '**उदयति न नयश्रीरस्तमेति प्रमाणं**'. અનુભવ હોનેમેં નય નહીં હોતે. નિક્ષેપકા નહીં હોતા હૈ, ઔર પ્રમાણ નહીં હોતા. બસ, વેદાંત કહે, હમારા અદ્વૈત આ ગયા. કહાં આયા? સુન તો સહી. સમયસારકી ૧૩વીં ગાથા હૈ, ઉસમેં આતા હૈ. '**उदयति न नयश्रीरस्तमेति प्रमाणं**'. દેખો! નય ભી વિલય હો જાતા હૈ, નિક્ષેપ ભી વિલય હો જાતા હૈ, પ્રમાણ ભી વિલય હો જાતા હૈ. સમયસારમેં શ્લોક હૈ. ફિર ક્યા રહા? અકેલા અદ્વૈત રહા. લેકિન અદ્વૈત કૌન? મેરા આત્મા અદ્વૈત. સમજમેં આયા? નય, નિક્ષેપકા વિકલ્પસે જ્ઞાન કિયા થા, ... અંતર દૃષ્ટિ કરનેસે વિકલ્પ (ચલે ગયે). વસ્તુ દૂસરી ચલી જાતી હૈ ઔર પરસે મૈં ભિન્ન હૂં, ઉસમેં મિલ જાતા હૈ, પરકે સાથ, ઐસા કભી હોતા નહીં. સમજમેં આયા?

'**अप्पा पर परिच्छया**' '**विज्ञानं जो विजानते**'. '**विजानते**'. શબ્દ તો યે હૈ, '**विज्ञानं जो विजानते**'. વિશેષપને સૂક્ષ્મ બુદ્ધિસે જાનતા હૈ. સૂક્ષ્મ બુદ્ધિસે, સૂક્ષ્મ તર્કસે, સૂક્ષ્મ ન્યાયસે. યે કભી પઢા હૈ?

મુમુક્ષુ :- ..

ઉત્તર :- .. પૈસેકી ધૂલકી? દલાલ હૈ. યે મૂડી ક્યા હૈ? ... '**अप्पा पर**' દો આયા કિ નહીં? યે શ્રાવકકો કહતે હૈં કિ કોઈ મુનિકો કહતે હૈં? શ્રાવકાચાર. '**अप्पा पर परिच्छया**' અપની ઔર પરકી પરીક્ષા કરકે વિશેષ જાનકર, સૂક્ષ્મ વિશેષ જાનના, સૂક્ષ્મતાસે જાનના. '**विजानते**' શબ્દ પડા હૈ ન? સૂક્ષ્મપને જાનના. સ્થૂલપને નહીં. સૂક્ષ્મપને સૂક્ષ્મ બુદ્ધિ. વીતરાગ માર્ગ સૂક્ષ્મ બુદ્ધિકા હૈ. શ્રીમદ્ કહતે હૈં ન? સૂક્ષ્મ બુદ્ધિસે વીતરાગકા ધર્મ પ્રાપ્ત હોતા હૈ. સૂક્ષ્મ બોધકા અભિલાષી. ઐસા આતા હૈ ન? સદૈવ સૂક્ષ્મ બોધકા અભિલાષી. વીતરાગ માર્ગકો પ્રાપ્ત કરનેકા પાત્ર હૈ. સદૈવ સૂક્ષ્મ બોધકા અભિલાષી. આહાહા..! શ્રીમદ્ કહતે હૈં. ભગવાન ત્રિલોકનાથ સર્વજ્ઞ પરમાત્મા વીર જિનેશ્વરકે માર્ગકા પાત્ર જીવ કૈસા હોતા હૈ? સદૈવ સૂક્ષ્મ બોધકા અભિલાષી.

અહો..! ચૈતન્ય અતીન્દ્રિય કૈસા હૈ? રાગ કૈસા હૈ? પર કૈસા હૈ? સબકો પરીક્ષા કરકે.. સમજમેં આયા? વિશેષ સૂક્ષ્મતાસે તથા '**अप्प सद्भाव**' આત્માકી સત્તા ઔર ઉસકે સ્વભાવકા. દેખો! શબ્દ લેતે હૈં. '**परिच्छये**' શબ્દ પડા હૈ. તીન શબ્દ પડે હૈં ઉસમેં. પરિચ્છયા દો શબ્દ ઔર પરિચ્છયે તીસરા શબ્દ. કહતે હૈં, અપના આત્મા શુદ્ધ પરમાનંદકી મૂર્તિ કૈસી હૈ, યે સૂક્ષ્મ બોધસે સમજના ઔર પરકા વિકલ્પ, રાગ, દેહ, વાણી સબકા અસ્તિત્વ હૈ. ઉસકો સૂક્ષ્મ બોધસે સમજના. સમજકર ભેદકર '**परिच्छये अप्प सद्भाव**'. ફિર પરકા પરિચય નહીં કરના હૈ, જાનનેમેં હૈ. સમજમેં આયા? પરિચય અપના કરના હૈ. '**परिच्छये अप्प सद्भाव**' આત્માકા સત્તારૂપ શુદ્ધ સ્વભાવ અનંત ગુણકા પુંજ પ્રભુ એક, ઉસકા પરિચય કરના. ઉસકા પરિચય કહો, સંગ કહો, અનુભવ કહો, એકાગ્રતા કહો, શાંતરસકે વેદનમેં એકાકાર હો જાના કહો. યે આત્માકા સદ્ભાવકા પરિચય હૈ. સંગ કિયા, સંગ. અનાદિસે અસંગ પદાર્થકા સંગ છોડકર, પુણ્ય-પાપકે સંગમેં, નિમિત્તકે સંગમેં .. થા. સમજમેં આયા?

આત્માકે સત્તા ઔર સુખસ્વભાવકા પરિચય ચાહતા હૈ. દેખો! પરિચય. ... આત્માકા પરિચય. પંડિતજી! તારણસ્વામીને કૈસા શબ્દ (રખા હૈ). એક ગાથામેં તીન બોલ રખે હૈં. પહલા '**अप्पा पर परिच्छया**', (દૂસરા) '**परिच्छये अप्प सद्भाव**'. સમજમેં આયા? તબ '**अंतर आत्मा परिच्छये**'. વહી અંતરાત્મા હૈ. ઐસા પરિચય નામ પહચાનના ચાહિયે. અંતરાત્માકી પહચાન હૈ. અંતરાત્મા કહો, શ્રાવકાચાર કહો, સમકિત કહો, નિશ્ચય સમ્યગ્જ્ઞાન કહો. સમજમેં આયા? '**परिच्छये अप्प सद्भाव**'. અપના ઔર પરકા સૂક્ષ્મ બોધકા ભેદ હોનેસે, પરસે હટકર.. જ્ઞાન કિયા, લેકિન પરસે હટકર અપના પૂર્ણ જ્ઞાયકભાવ, ઉસકા પરિચય પાતા હૈ અથવા ઉસકા પત્તા પાતા હૈ કિ ક્યા ચીજ હૈ. અંતરમેં એકાગ્ર હોતા હૈ કિ યે આત્મા શુદ્ધ હૈ. પૂર્ણ આનંદઘન હૈ. ઐસા જ્ઞાની અંતરાત્મા ચૌથે ગુણસ્થાનવાલા યા પંચમ ગુણસ્થાનવાલા પરિચય પાતા હૈ. વહી અંતરાત્મા હૈ. દેખો! અંતરાત્મા. યહાં તો અભી ચૌથે, પાંચવે ગુણસ્થાનકી બાત કરતે હૈં શ્રાવકાચારમેં.

પુણ્ય-પાપ, શુભાશુભ ભાવકી એકાગ્રતા પરિચય પાતા હૈ, વહ મિથ્યાદૃષ્ટિ બહિરાત્મા હૈ. બહિરાત્મા હૈ. જો અંદરમેં નહીં હૈ ઉસકા પરિચય પાયા. અંદરમેં તો અનંત જ્ઞાન, દર્શન, આનંદ હૈ. વિકલ્પ ઉઠતે હૈં, દયા, દાનકા વિકલ્પ શુભભાવ, ઉસકા પરિચય પાકર એકાગ્ર હૈ, વહ બહિરાત્મા મિથ્યાદૃષ્ટિ મૂઢ હૈ. સમજમેં આયા? ઔર અંતર સ્વભાવકા પરિચય પાતા હૈ વહ અંતરાત્મા '**परिच्छये**'. કહતે હૈં કિ પરીક્ષા કરકે જાનના કિ ઐસા અંતરાત્મા હોતા હૈ. ઐસે અંતરાત્માકી પરીક્ષા કરના. દેખો! પરીક્ષા કરના, પરીક્ષા કરના ઐસા લેતે હૈં. સમજે બિના જાનનેમેં આતા નહીં. ભગવાન કહતે હૈં, ... હોગા. તારણસ્વામી કહતે હૈં, ક્યા કહતે હૈં યે તો તુજે માલૂમ નહીં, કહાંસે આયા તેરે પાસ..? સમજમેં આયા?

કહતે હૈં કિ, પરિચય તેરા સ્વભાવ ઔર પરકા ભેદ કરકે, તેરેમેં સંગ કરના ભગવાનકા.

પરકા સંગ છોડ દેના. વિકલ્પકા ભી સંગ છોડ દેના. સ્વકા પરિચય કરના. ઐસા અનુભવ હોના, ઉસકા નામ શ્રાવકઆચાર કહનેમેં આતા હૈ. આહાહા..! બડી બાત, ભાઈ! સમજમેં આયા? ૪૯ ગાથા હુઈ. અબ ૬૦. ...

अदेवं देव उक्तं च, अंध अंधेन दृष्टते।
मार्ग किं प्रवेसं च, अंध कूपं पतति ये।।६०।।

પરીક્ષા નહીં, ભાન નહીં, સ્વ-પરકી ખબર નહીં. સમજે? '**अदेवं देव उक्तं**' અદેવકો દેવ માનતે હૈં. સર્વજ્ઞપદકે દેવ ક્યા હૈ? અનંત આનંદપદ ક્યા હૈ? પૂર્ણાનંદ વીર્ય ક્યા હૈ? માલૂમ નહીં. ઔર સાધારણજન કોઈ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, ફલાના, ઢિકના બાત કરનેવાલા નિકલે કિ યે એક દેવ હૈ. સમજમેં આયા? '**अदेवं देव उक्तं च**' ... ઐસા માને. સમજે? ...

'**अंध अंधेन दृष्टते**'. અંધેકો અંધે દ્વારા માર્ગ દિખાયા જાવે. સર્વજ્ઞ ભગવાનને આત્મા, પરમાત્મા, પર, સ્વ, અનંત દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય ક્યા, માલૂમ નહીં. અંધા કથન કરતા હૈ, અંધા કથન કરે ઔર અંધા ઉસકો માને. કડક ભાષા હૈ. કરુણાકી ભાષા હૈ. ક્યા? કરુણા (હૈ). પ્રભુ! તુમકો દિખાનેવાલા અંધા ઔર તૂ સુનનેવાલા અંધા, કહાં જાયેગા તૂ? ખડ્ડેમેં જાયેગા. કૂપમેં જાયેગા, ઐસા યહાં કહતે હૈં. તુજે માલૂમ નહીં,.. દેખો! '**अंध अंधेन दृष्टते। मार्ग किं प्रवेसं च**'. માર્ગ દિખાવા જાવે, કિસ તરહ માર્ગમેં પ્રવેશ હો સકેગા? અંધા માર્ગ બતાવે કિ ઐસે જાના, ઐસે જાના. ઐસે માને ક્યા? ઐસે જાઓ, ઐસે જાઓ. લેકિન કહાં? અંધેકો સબ ઐસા-ઐસા હૈ. ઐસે દિખાનેવાલા અંધા. ઐસા કરો, ઐસા કરો. પ્રાણાયામ કરો, ઐસા કરો. કહનેવાલા અંધા. અરે..! વહ તો રાગકી ક્રિયા હૈ. ઐસા કરો, પ્રાણાયામ કરના, ફિર ઐસા કરના, ફિર આસન લગા દેના. વહ તો જડકી પર્યાય હૈ, ક્યા લગાયે? સમજમેં આયા? ઔર ઐસી દયા પાલો, ઐસી ભક્તિ કરો, ઐસે ઉપવાસ કરો, ઐસા યે કરો, યે કરતે-કરતે તુમ્હારા કલ્યાણ હો જાયેગા. ... '**अदेवं देव उक्तं**' દેવકી વાણી ઔર દેવકો માનતે નહીં, સમજતે નહીં. '**अंध अंधेन दृष्टते। अंध कूपं पतति ये**'. અંધે કૂપમેં. દેખો! અકેલા કૂપ નહીં લિયા હૈ. અંધે કૂપમેં. કૂએંમેં અંધેરા હૈ ન. .. કૂંઆ ભી અંધા લિયા હૈ. .. ચૌરાસીમેં ગિરેગા, અંધા હૈ, તેરા પત્તા નહીં ખાયેગા.

સર્વજ્ઞ ભગવાન પરમેશ્વર ત્રિલોકનાથ, જિસને છહ દ્રવ્ય, પંચાસ્તિકાય, નૌ તત્ત્વ આદિ, પર આદિ ઔર સ્વ તેરા પૂર્ણ સ્વરૂપ, ઉસકી પરીક્ષા કરકે અંતર દૃષ્ટિ, અનુભવ નહીં કિયા ઔર અજ્ઞાનીને કહા ઐસે માર્ગ પર ચલા. દોનોં અંધે કૂપમેં '**पतति**'. અંધે કૂપમેં ગિરતા હૈ. શ્રાવકાચારસે વિરુદ્ધકી બાત કી. પહલે શ્રાવકાચાર કહા, યે શ્રાવકાચારસે વિરુદ્ધ બાત હૈ. જિસકો સચ્ચા શ્રાવકાચાર નહીં હૈ, વહ વિપરીત માર્ગ પર ચલકર અંધે કૂપમેં ગિરેગા. ...

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)